

K LEGISLATÍVNEMU ZÁMERU ZÁKONA O REGISTRII DISKVALIFIKÁCIÍ

MIROSLAVA VRÁBLOVÁ

Právnická fakulta TU v Trnave, Slovensko

Abstrakt v rodném jazyce

Predmetom predloženého článku je legislatívny zámer zákona o diskvalifikácii. Autorka poukazuje predovšetkým na hmotno-právne a procesno-právne podmienky diskvalifikácie, ako aj vzájomnú súvislosť s trestno-právnou úpravou. Prostredníctvom legislatívneho zámeru sa zákonodarca snaží reagovať na časté problémy vznikajúce v podnikateľskom prostredí. Podstatou navrhovaného registra diskvalifikácií je vytvorenie registra prístupného širokej verejnosti, v rámci ktorého budú uvedené diskvalifikované osoby s odôvodnením ich diskvalifikácie. Podľa návrhu zákona bude môcť súd vydať diskvalifikačné rozhodnutie na určitú dobu voči zodpovednej osobe, ktorým sa uloží najmä zákaz vykonávania činnosti, alebo zákaz byť nejakým iným spôsobom zainteresovaný na založení, vzniku alebo riadení spoločnosti.

Klíčová slova v rodném jazyce

Register diskvalifikácií, diskvalifikácia, diskvalifikačné rozhodnutie, diskvalifikovaná osoba, register úpadcov.

Abstract

This article analyses the legislative intention of The Disqualification Act. The author's main idea is to present substantive and procedural legal conditions of disqualification, as well as its collateral relation with criminal adjustment. By the legislative intention the Legislative body tries to react to the often arised problems within bussiness area. The main purpose of the proposed Disqualification register is to create register which would be available to the wide public within which disqualified persons will be introduced with stating the reason of their disqualification. Based on the proposed Act the court shall be allowed to deliver a disqualification judgement for a particular period of time against the responsible person, such as the Bussiness activity restriction or the restriction to participate on the establishment or control of legal entities.

Key words

Register of the Disqualifications, disqualification, disqualified person, disqualification judgement, insolvency register.

Vzhľadom na zvyšujúci sa počet právnických osôb pôsobiacich najmä v oblasti ekonomiky, ich reálnej hospodárskej sile, zvyšujúcemu sa počtu protiprávných konaní korporácií je neustále potrebné venovať pozornosť skutočnosti, akou je výskyt určitých foriem hospodárskej kriminality v podmienkach Slovenskej republiky (zakladaniu falošných firiem, podvody týkajúce sa ekonomickej situácie a kapitálu spoločnosti atď.). Odborníci z aplikačnej praxe upozorňujú na situáciu, ktorá spočíva v tom, že trestná činnosť páchaná fyzickými osobami prebieha v rámci zložitých organizačných štruktúr právnických osôb. Avšak následné vyvodenie trestnej zodpovednosti len voči fyzickým osobám sa javí ako nedostatočné, pretože práve tieto osoby sú v prípade potrestania nahradené inými osobami

(potenciálnymi páchatel'mi) a právnické osoby naďalej pokračujú v páchaní trestnej činnosti.¹ Značná časť prejavov hospodárskej kriminality je zložitým občiansko-právnym, ekonomickým a trestno-právnym problémom, ktorého riešenie si vyžaduje odbornosť a neustále inovovanie poznatkov jednak pracovníkmi legislatívnych orgánov, tak aj pracovníkmi príslušných orgánov štátnej správy a orgánov činných v trestnom konaní. Na tieto javy reaguje zákonodarca cestou legislatívnych zmien, prostredníctvom ktorých dochádza ku kriminalizácii doposiaľ trestným právom nepostihovaných foriem konania ekonomických subjektov, resp. k spresňovaniu a sprísňovaniu už existujúcich skutkových podstat.

Nakoľko práve oblasť hospodárskych trestných činov je postavená za zásade tzv. podpornej role trestnej represie, tzn. že trestná represia sa má uplatniť ako krajný prostriedok, keď iné prostriedky ekonomického alebo právneho donútenia nepostačujú, nevyhnutným predpokladom účinnej reakcie štátu na trestnú činnosť je kvalitná právna úprava trestná i netrestná. Netrestný rámec podnikania a hospodárskej súťaže by mal zahŕňať jednak zodpovedajúcu hmotno-právnu úpravu (prostriedkami obchodného, občianskeho, správneho či finančného práva), ale aj procesné pravidlá umožňujúce čo najrýchlejšiu vymožitelnosť porušených práv. Na druhej strane platí aj spätná väzba, pretože intenzita rozvoja podnikateľského sveta a reglementácie vzťahov medzi podnikateľmi nie je len otázkou Obchodného zákonníka ako obchodno-právneho kódexu, ale aj celej škály súvisiacich právnych predpisov, ktoré precizujú predmetnú oblasť.² Ide predovšetkým o trestný zákon, ktorého úlohou je v tomto kontexte poskytnúť ekonomickým a hospodárskym vzťahom adekvátnu ochranu pred páchatel'mi, ktorí v období tvorby nových trestno-právnych noriem zneužívali nedostatky v legislatíve.³

Predkladaný legislatívny zámer zákona o registri diskvalifikácii úzko súvisí jednak s úpravou trestno-právnou, tak aj s úpravou Obchodného zákonníka, s úpravou zákona o obchodnom registri, či úpravou živnostenského zákona a s úpravou konkurzného konania.

Prostredníctvom predmetného legislatívneho zámeru zákona o registri diskvalifikácii sa zákonodarca snaží pružne reagovať na časté problémy vznikajúce v podnikateľskom prostredí. Zriadenie registra diskvalifikácii má pozitívne pôsobiť na štatutárne orgány, členov štatutárnych a dozorných orgánov a iných osôb s podobným postavením, pokiaľ ide o plnenie ich existujúcich zákonných povinností. Skutočnosť, že register má byť dostupný širokej verejnosti cez internetovú stránku Obchodného registra SR (www.orsr.sk) by mala prispieť k prehľadnosti vzťahov a jednoduchosti postihovania osôb, ktoré si neplnia svoju funkciu s odbornou starostlivosťou a v súlade so záujmami spoločnosti a všetkých jej spoločníkov. Zamýšľaným prepojením registrov sa má prispieť k lepšej informovanosti zložiek štátnej moci o konaní jednotlivých osôb, a tým aj k dôslednejšej vymožitelnosti práva.

Diskvalifikácia by sa podľa úvah predkladateľa (Ministerstvo spravodlivosti SR) nemala vzťahovať iba na konateľov, členov predstavenstva, správnej rady európskej spoločnosti (SE) a európskeho družstva (SCE), generálneho riaditeľa európskeho družstva (SCE), riaditeľa štátneho podniku, resp. členov dozornej rady, kontrolnej komisie, ale aj na prokuristov, osoby

---

¹ Klátik, J.: Sankcionovanie právnických osôb v návrhu novely rekodifikovaného trestného zákona. Obchodné právo č.11/2007, s. 53-59.

² Mamojka, M. a kol.: Základy obchodného práva. Tlačiareň Ministerstva vnútra SR, 2005, s. 113.

³ Klátik, J.: Trestná zodpovednosť podnikateľov. Obchodné právo č. 7-8/2006, s. 61-68.

zastupujúce spoločnosť, správcov, likvidátorov, vedúcich podnikov alebo organizačných zložiek, prípadne tieňových riaditeľov spoločnosti (ďalej len „zodpovedná osoba“).

Diskvalifikácia by mala pritom postihovať nielen členstvo v týchto funkciách, ale zákaz by sa mal vzťahovať na akúkoľvek účasť na zakladaní alebo činnosti spoločností, a to vrátane tichého spoločenstva. Diskvalifikovanej osobe by nemalo byť umožnené zvyšovať svoju existujúcu majetkovú účasť v spoločnostiach, ani nadobúdať majetkovú účasť v iných spoločnostiach.

Podľa predkladateľa bude môcť diskvalifikácia nastať ex lege (v preukázateľných prípadoch porušovania povinností voči Obchodnému registru SR), inak na základe rozhodnutia súdu (rozhodnutie o diskvalifikácii) alebo schválením diskvalifikačného záväzku.

Diskvalifikačný záväzok bude schvaľovaný súdom, pričom tento záväzok bude z hľadiska svojich účinkov rovnocenný právoplatne vydanému diskvalifikačnému rozhodnutiu. Takáto situácia nastane pravdepodobne v prípade, ak si zodpovedná osoba bude vedomá svojho zlyhania a bude ochotná toto priznať, pričom bude uzrozumená s právnymi následkami schválenia záväzku diskvalifikácie, ktoré budú identické s diskvalifikáciou uloženou rozhodnutím súdu. Diskvalifikačným záväzkom sa tak bude môcť zodpovedná osoba vyhnúť súdnemu pojednávaniu o diskvalifikácii a v konečnom dôsledku urýchliť začiatok plynutia lehoty diskvalifikácie. V tejto súvislosti je nevyhnutné dodať, že v záujme odláhčenia súdov predkladateľ zvažuje v prípade diskvalifikačného záväzku skráteniu lehoty diskvalifikácie (v porovnaní s lehotou uloženou v prípade rozhodnutia súdu o diskvalifikácii).

1. HMOTNO-PRÁVNE PODMIENKY DISKVALIFIKÁCIE

Podľa návrhu legislatívneho zámeru bude vydanie diskvalifikačného rozhodnutia možné v nasledujúcich prípadoch:

- ak bola zodpovedná osoba odsúdená za trestný čin v súvislosti so zakladaním, vznikom, správou a likvidáciou spoločnosti, správou spoločnosti počas konkurzu, resp. reštrukturalizácie alebo výmazom spoločnosti,

- ak zodpovedná osoba neustále porušuje predpisy práva obchodných spoločností (napríklad viacnásobne porušuje povinnosť uložiť účtovné závierky a iné povinné dokumenty do zbierky listín, porušuje povinnosti vo vzťahu k obchodnému registru, atď.),

- ak sa počas konkurzného, reštrukturalizačného konania zistí porušenie povinnosti, ktoré malo za následok úpadok spoločnosti. Pôjde napríklad o porušenie povinností konaním (napr. uzatváranie odporovateľných úkonov) ako aj nekonaním, v prípadoch kedy sa konať malo- nepodanie návrhu na vyhlásenie konkurzu, keď boli splnené podmienky na jeho podanie, alebo porušenie povinností člena dozorného orgánu pri dohľade a ďalšie. Nemusí ísť iba o úmyselné porušovanie povinností, ale aj o preukázateľnú neschopnosť vykonávať funkciu, pri ktorej sa vyžaduje zvýšená náležitá starostlivosť. Samozrejme diskvalifikácii by nemali podliehať len zodpovedné osoby vykonávajúce svoju funkciu v čase rozhodovania o diskvalifikácii, ale aj zodpovedné osoby, ktoré spôsobili úpadok spoločnosti, a to aj napriek tomu, že so spoločnosťou v čase rozhodovania o diskvalifikácii nemajú „nič spoločné“,

- ak počas zrušovacieho konania (v zásade zrušenie spoločnosti s likvidáciou alebo bez likvidácie v zmysle §68 Obchodného zákonníka) zistí, že zodpovedná osoba je vinná z podvodného obchodovania, alebo je vinná z iného podvodu vo vzťahu k spoločnosti, alebo

z porušenia svojich povinností (napr. konateľ, člena predstavenstva, likvidátora, správcu, atď.),

- ak sa dodatočne ukáže čestné vyhlásenie nadobúdateľa obchodného podielu spoločnosti o tom, že nespôsobil úpadok inej spoločnosti, ktorého zavedenie sa navrhuje, ako nepravdivé.⁴

Rovnako tak je potrebné pripomenúť, že následne bude nutné vyriešiť aj otázku, kedy súd bude môcť vydať diskvalifikačné rozhodnutie, a v ktorých prípadoch bude musieť diskvalifikovať, t.j. teda mať povinnosť vydať diskvalifikačné rozhodnutie (tzv. automatická diskvalifikácia). Podľa predkladaného návrhu sa pravdepodobne bude povinnosť diskvalifikácie vzťahovať najmä na spáchanie niektorých trestných činov.

Na tomto mieste by som rada poukázala práve na hmotno-právne účinky vydania diskvalifikačného rozhodnutia a záväzku. V podstate diskvalifikačné rozhodnutie (resp. záväzok) by malo byť rozhodnutím súdu, v ktorom sa na určitú dobu zodpovednej osobe uloží najmä zákaz vykonávať činnosť zodpovedných osôb alebo byť iným spôsobom priamo alebo nepriamo zainteresovaná na založení, vzniku alebo riadení spoločnosti. Návrh predloženého legislatívneho zámeru pamätá aj na situácie, kedy diskvalifikovaná osoba podliehajúca diskvalifikačnému rozhodnutiu alebo záväzku bude môcť podať návrh na povolenie výnimky na súd, prípadne návrh na skrátenie účinkov diskvalifikácie, kedy účinnosťou rozhodnutia o skrátení diskvalifikácie by sa k určitému dátumu mal vykonať výmaz diskvalifikácie z registra.

V súlade s úmyslom predkladateľa pôsobiť na zodpovedné osoby tak, aby si tieto riadne a včas plnili svoje povinnosti, je spojená aj skutočnosť, že po uhradení všetkých záväzkov by malo dôjsť k zastaveniu konania o diskvalifikácii.

2. PROCESNÁ STRÁNKA DISKVALIFIKÁCIE

V súvislosti s procesnou stránkou diskvalifikácie je potrebné uviesť, že diskvalifikačné rozhodnutie bude prebiehať buď priamo pred registrovaným súdom, alebo na druhej strane bude môcť byť spojené s iným „vecným konaním“ prebiehajúcim pred iným ako registrovaným súdom (napr. konkurzný, trestný súd). V prípade rozhodnutia o diskvalifikácii pred iným ako registrovaným súdom bude diskvalifikácia na základe oznámenia zapísaná do registra diskvalifikácií vedenom pri obchodnom registri. Vo všeobecnosti bude možné diskvalifikačné konanie začať na návrh, ale aj bez návrhu- ex offa (na podnet akejkoľvek osoby). Predkladateľ má záujem na tom, aby správca mal zakotvenú obligatórnu povinnosť podať návrh na začatie konania o diskvalifikácii (resp. dať súdu podnet na začatie konania ex offa), pričom nesplnenie tejto povinnosti by sa malo považovať za závažné porušenie jeho povinnosti za podmienky, že je dostatočne zjavné, že došlo zo strany zodpovednej osoby k porušeniu povinností, ktoré viedli k úpadku spoločnosti.

Register diskvalifikácií bude vedený popri Obchodnom registri SR registrovanými súdmi, pričom by mal byť prístupný prostredníctvom internetovej stránky Obchodného registra SR, na ktorej bude inkorporovaný odkaz na register. Obsahová časť registra prístupná širokej verejnosti bude pozostávať z nasledujúcich údajov: meno a priezvisko diskvalifikovanej

---

⁴ Návrh legislatívneho zámeru zákona o registri diskvalifikácií a o zmene a doplnení niektorých zákonov, Bratislava, 5. septembra 2008.

osoby, adresa bydliska, dátum narodenia a rodné číslo (nebude sa zverejňovať), dôvod diskvalifikácie (s presným uvedením zákonného ustanovenia, na základe ktorého bola osoba diskvalifikovaná), dátum začatia a skončenia diskvalifikácie.

3. PREPOJENIE A VZÁJOMNÁ SÚVISLOSŤ S TRESTNO-PRÁVNOU ÚPRAVOU

Veľmi dôležitým momentom je upozornenie na dôsledky nerešpektovania uloženej diskvalifikácie. Predkladateľ počíta s tým, že pre nerešpektovanie diskvalifikácie bude vytvorená skutková podstata trestného činu. Za spáchanie trestného činu nerešpektovanie diskvalifikácie sa bude ukladať trest odňatia slobody, v odôvodnených prípadoch aj v kombinácii napr. s peňažným trestnom, trestnom prepadnutia veci alebo trestom prepadnutia majetku. Trest odňatia slobody sa bude navrhovať v maximálnom trvaní 2 rokov s povinnosťou uloženia novej diskvalifikácie s maximálnym trvaním 15 rokov.

Predkladateľ uvažuje aj o zavedení ďalšieho trestného činu, ktorého skutková podstata by spočívala v postihu prevodov obchodných podielov spoločností na tzv. biele kone. Daného trestného činu by sa dopustil ten, kto by zjavne zneužil tieseň a zníženú rozumovú vyspelosť na strane nadobúdateľa obchodného podielu/podielov za súčasného splnenia kumulatívnej podmienky úpadku prevádzanej spoločnosti.

Samotný Register diskvalifikácií by mal zabezpečiť lepšie prepojenie systémov. Diskvalifikácia by nemala byť chápaná iba ako zákaz činnosti v trestnoprávnom kontexte. Diskvalifikácia by mala byť v zmysle predmetného legislatívneho zámeru chápaná ako zákaz činnosti uložený súdom okrem trestného konania aj v iných druhoch konania v prípade porušenia povinností vyplývajúcich najmä z obchodného a konkurzného práva.

Trest zákazu činnosti bude naďalej zachovaný. Svojou podstatou je tento trest de facto už v súčasnosti diskvalifikáciou, avšak v rámci trestného konania si jeho uloženie vyžaduje vyššiu mieru dokazovania, predovšetkým v preukázaní úmyslu. Pri diskvalifikácii ukladaných inými ako trestnými súdmi však bude možné postihnúť zodpovedné osoby, aj keď svoje povinnosti porušili neúmyselne. Toto vyplýva zo skutočnosti, že náležitá starostlivosť je neoddeliteľnou súčasťou výkonu funkcie zodpovednej osoby, a ten kto prijme funkciu sa zaväzuje vykonávať svoju funkciu s odbornou starostlivosťou a loajálne voči spoločnosti a všetkým jej spoločníkom. Nedodržanie náležitej starostlivosti je teda samo o sebe porušením zákona, pričom z uvedeného vyplýva, že na rozdiel od trestného konania tu platí prezumpcia zavinenia.

Ukladanie trestu zákazu činnosti sa bude aj naďalej riadiť pravidlami trestného procesu. V budúcnosti by sa však uložený trest zákazu podnikateľskej (resp. živnostenskej) činnosti mal zapisovať navyše aj do registra diskvalifikácií. Navyše neuloženie trestu zákazu činnosti v trestnom konaní by nemalo vylúčiť uloženie diskvalifikácie iným súdom na základe rovnakej právnej skutočnosti, ktorá bola posudzovaná v trestnom konaní, v ktorom však nebolo možné preukázať úmysel, pričom však porušenie náležitej starostlivosti bolo zrejmé.

Literatura:

- Návrh legislatívneho zámeru zákona o registri diskvalifikácií a o zmene a doplnení niektorých zákonov.

Kontaktní údaje na autora – email:

Vrabl.M@seznam.cz